

Advies

(Concept) Plan Extra inzet voorkomen problematische schulden

April 2021

Gemeenten staan voor de uitdagende taak om inwoners met problematische schulden te helpen. Dit probleem wordt door de coronacrisis alleen maar groter. Meer gezinnen leven in armoede en het aantal huishoudens met schulden groeit.

(Quote VNG februari 2021)

In de brede schuldenaanpak staan als belangrijkste doelen gedefinieerd:

- *Preventie en vroegsignalering: het voorkomen van problematische schulden en het treffen van maatregelen om problematische schulden terug te dringen*
- *Effectieve SchuldHulpVerlening: afspraken om inwoners met schulden effectiever te helpen*
- *Sociale incasso: bevorderen van een zorgvuldige en maatschappelijk verantwoorde incasso.*

(bron: website VNG, april 2021)

Inhoudsopgave	1
Inleiding	1
1.0 Inleiding	
1.1 Bestaande inzet	2
1.2 Voorliggende vragen	2
1.3 Cijfermatig inzicht	3
1.4 Duiding begrippen	3
2.0 Advies en nadere uitwerkingen	
2.1 Beleid	4
2.2 Voorstellen concretisering	4
Voorstellen concretisering (vervolg)	5
2.3 Vroegsignalering jongeren	5
2.4 Schuldsanering	6
2.5 Opkopen schulden jongeren	6
Opkopen schulden jongeren (vervolg)	7
2.6 Nederlandse SchuldHulpRoute	7
2.7 Advies lokale route	7
2.8 Capaciteit	8
2.9 Kostendelersnorm	9
2.10 Advies overige zaken	9
3.0 Tot Slot	9
Naschrift bredere context	
Verbeteren kan vandaag beginnen	10 en 11

Advies (Concept) Plan Extra inzet problematische schulden
April 2021

1.0 Inleiding

Hierbij treft u ons advies aan op het (concept) plan Extra inzet voorkomen van problematische schulden.

Van harte steunen wij het uitgangspunt van uw plan dat extra inzet ook extra beleidsimpulsen betekenen. Daarmee lijkt de bestaande inzet ook geborgd.

1.1 Bestaande inzet

Voor wat betreft de bestaande inzet preventie, vroegsignalering en SchuldHulpVerlening hechten wij er wel aan om ook bij deze gelegenheid onze zorg met u te delen voor wat betreft de constante en duurzame personeelsbezetting.

In de praktijk blijkt dat met name in de uitvoering de werkdruk al constant (te) hoog is. Zowel bij de gemeente als opdrachtgever, maar ook bij Plangroep als uitvoerder. In de achterliggende periode zijn er regelmatig personeelwisselingen geweest die de kwalitatieve continuïteit van de dienstverlening aan de burgers negatief hebben beïnvloed. Adequate en tijdige vervanging bij (langdurig) ziekteverzuim behoeft voor wat betreft de bestaande inzet ook aandacht.

Personele wisselingen vragen ook om een tijdige en zorgvuldige communicatie richting de betrokken burgers. Het komt regelmatig voor dat hulpvragers niet (meer) weten wie hun aanspreekpunt is.

Extra inzet vraagt niet alleen extra beleidsimpulsen, maar ook duurzame, extra, inzet in de uitvoering. Ook als de bestaande inzet door voornoemde omstandigheden onder druk staat.
(Zie ook onze opmerkingen op pagina 8 van ons advies)

1.2 Voorliggende vragen

De aanleiding van uw plan is *extra* inzet die de gemeente wil gaan inzetten om te voorkomen dat inwoners o.a. ten gevolge van de corona-crisis in armoede of SchuldHulpVerlening terechtkomen.

Om realistisch te kunnen bepalen welke (*extra*) inzet nodig is, is het gewenst om meer zicht te hebben op:

- 1) Hoeveel huishoudens in Ridderkerk vóór Corona als risicogroep kunnen worden aangemerkt?
- 2) Hoe verhoudt zich dat tot de huidige beschikbare middelen en reguliere inzet?
- 3) Wat betekent een stijging van 30% voor het beleid, maar ook voor de uitvoering
- 4) Actief regulier beleid en beoogd extra inzet op vroegsignalering zal op korte(re) termijn tot extra capaciteit en kosten leiden, terwijl de maatschappelijke opbrengsten later zichtbaar worden. Dat vergt een onderbouwde *visie op de langere termijn* voor wat betreft doelen, middelen en structurele inzet. Kwalitatief en kwantitatief.
- 5) Armoede en SchuldHulpVerlening vraagt om een langetermijnvisie, die niet of minder afhankelijk is van (wisselende) verkiezingsuitslagen en wisselende samenstelling van de colleges. Overweegt het college om die uitdaging voor de (kwetsbare) burgers in Ridderkerk aan te gaan?

De (kwetsbare) burger blijft aanwezig. Ook bij wisselende samenstelling van colleges en gemeenteraden.

Advies (Concept) Plan Extra inzet problematische schulden
April 2021

1.3 Cijfermatig inzicht

Op basis van externe, cijfers is voor Ridderkerk de (indicatieve) omvang van de doelgroepen op huishoudniveau als volgt weer te geven:

Gemeente Ridderkerk *) (Q2-2020)

20.190 huishoudens

6.565 huishoudens lopen financieel op het randje, waarvan

4.445 huishoudens hebben te maken met langdurige, meerdere, achterstanden

275 dossiers bekend bij Gemeentelijke SchuldHulpVerlening via uitvoerder

175 hulpvragers worden bij SchuldHulpMaatje ondersteund

*) Dit zijn cijfers bij externe partijen vandaan, die genuanceerd moeten worden geïnterpreteerd. Zij geven echter wel een indruk van de (mogelijke) omvang. Dit is onzes inziens van belang om de bestaande inzet te bezien en de noodzakelijk gewenste *extra* inzet realistisch te kunnen inschatten.

Het voorgaande geeft aan dat de latentie en onzichtbaarheid op dit gebied vermoedelijk groot is en meer aandacht verdient, mede gelet op de brede maatschappelijke gevolgen die armoede- en schulden hebben. Daarover is al veel wetenschappelijk onderzoek gepubliceerd.

1.4 Duiding van begrippen in uw (concept) plan

U geeft het (concept) plan aan: *“Het kan ook tijdelijke extra inzet betekenen in het geval significant meer inwoners een beroep doen op SchuldHulpVerlening”* (pag. 2 eerste alinea inleiding)

Deze zinsnede heeft verduidelijking.

1. Wanneer vindt u een toename van het beroep op de SchuldHulpVerlening “significant”?
2. Als meer inwoners een beroep (gaan) doen op de SchuldHulpVerlening kan dat wijzen op een succes van uw extra inzet. Dat zou eerder een stimulans moeten zijn om door te gaan met de extra inzet
3. Wanneer wordt bepaald of de (extra) inzet tijdelijk is en op grond waarvan?
4. Dit in samenhang met de bevindingen van het NVVK (pag. 3, laatste alinea) en uw uitgesproken verwachting (*een aantal jaren...*) (pagina 3 en 4, laatste alinea)

Advies (Concept) Plan Extra inzet problematische schulden
April 2021

2.0 Advies en nadere uitwerking daarvan.

Onze onderstaande adviezen op uw (concept) plan benaderen wij op vanuit 2 invalshoeken:

1. Voor wat betreft de beleidsuitgangspunten
2. Voor wat betreft de uitvoeringsaspecten

4.1. Vroegsignalering (pagina 5 Plan extra inzet)

2.1 Beleid

- a. Het belang om in een vroeg stadium erger te voorkomen (*bestaand*)
- b. Wettelijke verplichting ingaande 1.1.2021 (*relatief jong*)
- c. Meer huisbezoeken in plaats van alleen maar schriftelijk (*nieuw*)

Mooi dat de gemeente gaat (!) aansluiten op een nieuw systeem en op de *landelijke* convenanten vroegsignalering SchuldHulpVerlening. Reeds langer bestaande en ook eerder geuite wensen. We dringen wel aan op snelle realisatie van deze (extra) inzet. *Wanneer is één en ander operationeel?*

Huisbezoeken worden een actiever onderdeel van een pro-actiever beleid. Dat zijn twee wijzigingen t.o.v. het verleden waar wij heel blij mee zijn. Wij adviseren u om bij dit aspect in het beleid niet alleen uit te gaan van een *efficiënte* aanpak (pag. 5, 5e alinea), maar vooral ook in te zetten op een *effectieve* aanpak en de (extra) personele bezetting daarop, *vooraf* goed af te stemmen.

2.2 Voorstel concretisering van voorgesteld beleid

- **Aanpak vroegsignalering concreet**
 - **(Rood)** Huisbezoek bij 3 of meer meldingen (zorgmelding/LZN/Wijkteam)
 - **(Oranje)** Telefonisch contact bij 2 meldingen (klantmanagers SchuldHulpVerlening)
 - **(Groen)** Schriftelijk bij 1 melding (preventiemedewerk(st)ers)
 - **(Paars)** Specifieke aanpak jongeren t/m 27 jaar met ketenpartners

Bij oranje en rood vooral ook dieper ingaan op de oorzaken in plaats van alleen symptomen. Hierbij moet worden gedacht aan meer systematisch uitvragen volgens de Mobility Mentoring methode om uiteindelijk een meer integrale ondersteuning effectief aan de burger te kunnen en te willen aanbieden. Met andere woorden. Dweilen prima.... maar daarnaast of eerst..... de kraan dichtzetten. *Niet alleen een vraag beantwoorden, maar vooral het probleem onder de vraag (duurzaam) oplossen.*

- Sluit naast de *landelijke* convenanten ook *lokale* convenanten met o.a. vrijwilligersorganisaties in onze gemeente die in dit verband relevant (zouden kunnen) zijn.
- Versterk elkaars ondersteuningskracht binnen de wettelijke kaders. Laten we uitgaan van de hanteerbare AVG-mogelijkheden in plaats van veronderstelde onmogelijkheden.
- Maak de AVG lokaal helpend in plaats van blokkerend. Er is binnen de AVG meer ruimte voor maatwerk dan soms wordt vermoed. Laat de gemeente zelf ook proactief naar die mogelijkheden zoeken. *Samen lukt 't...!*

Advies (Concept) Plan Extra inzet problematische schulden
April 2021

- Actiever, frequenter en regelmatig inzetten van sociale media met gerichte campagnes inzake vroegsignalering en preventie
- Nodig burgers echt uit om zich (op tijd) te melden. Gebruik de campagnematerialen en de toolkit “Armoede en Schulden” van de VNG.
<https://www.campagnetoolkits.nl/de-eerste-stap-helpt-je-verder>
- Binnen de gemeente zijn (of kunnen) er al veel meer (losse) signalen zijn die, samengebracht, aanleiding geven tot een proactieve inzet naar de betrokken burgers (zoals bij aanvragen bijzondere bijstand, achterstanden gemeentelijke heffingen, intakegesprekken bij aanvragen participatiewet, intake WMO, aanvragen wijkteams door ouder(s) met kinderen in die doelgroep. Bredere uitvraag en gericht hulpaanbod. Ontschotten zagezegd.

(Paars) Specifieke aanpak jongeren t/m 27 jaar met ketenpartners

1 op de 3 kinderen vermoedt dat hun ouders wel eens zorgen over geld hebben. Zij merken dit vaak ongemerkt op omdat ze hun ouders er over horen praten (51%). In de meeste gezinnen wordt niet vaak direct met kinderen gesproken over geld. Bijna 60% van de ouders doet dit slechts 1 of enkele keren per jaar. Tegelijkertijd nemen kinderen (onbewust) financieel gedrag over van hun ouders.

Dit blijkt uit [onderzoek](#) in opdracht van Wijzer in geldzaken, het platform dat de financiële fitheid van Nederlanders wil bevorderen

<https://www.wijzeringeldzaken.nl/platform-wijzeringeldzaken/publicaties/rapportage-onderzoek-wig-zo-ouder-zo-kind.pdf>

2.3 Kenmerken van jongeren met schulden t/m 27 jaar: (niet limitatief)

- Schulden bij zorgverzekeraars, DUO, telefonie, internet en webshops, tandarts
 - Opleidingsniveau niet voldoende of opleidingen niet afgemaakt
 - Weinig tot geen financiële opvoeding
 - Minder perspectief op duurzaam werk met voldoende inkomen
 - Werken aan perspectief wordt vaak bemoeilijkt omdat in de huidige situatie het hebben van schulden regelmatig dwingt tot een tegenstrijdige keuze tussen opleiding (= meer perspectief) of (curatieve) SchuldHulpVerlening.
- In de extra inzet ter voorkoming van problematische schulden adviseren wij u om bij deze doelgroep meer in te zetten rechtstreekse benadering van jongeren via het Jeugdwerk, scholen en te reageren op signalen die er vanuit de aanvragen Participatiewet, WMO, intake wijkteams, zichtbaar zouden moeten zijn of in ieder geval zouden moeten worden. (Brede uitvraag/ontschotting)
 - Actieve inzet van de (social) media gericht op specifiek jongeren zoals facebook, Instagram, tiktok etc.
 - Ga met peergroep jongeren werken als ambassadeurs voor financiële bewustwording en betrek lokale influencers bij deze specifieke en lokale aanpak.
 - Gerichte bewustwordingscampagnes voor de leeftijd van 16 en 17 jaar op weg naar 18 jr. door regelmatige gastlessen op scholen, ervaringsdeskundigen etc.
 - In doelgroep van vanaf 18 jaar tot en met 24 jaar zou het opkopen of overnemen van schulden en een latere aflossingstermijn maatwerk kunnen betekenen, omdat dan nog een opleiding en DUO te combineren is voor de einddatum van DUO.

2.0 Advies en nadere uitwerking daarvan (vervolg)

2.4 Schuldsanering (pagina 5 en 6 Plan extra inzet)

We zijn positief gestemd over de “module” schuldsanering die wordt toegevoegd als maatwerkinstrument in de curatieve minnelijke SchuldHulpVerlening.

Hiermee ontstaat de mogelijkheid dat de gemeente meer en beter maatwerk kan leveren in voorkomende gevallen.

Schuldsanering kan voor de betrokken burger een positieve bijdrage leveren:

- Hoewel er ook een meerjarig aflossingsschema aan verbonden is, wordt een saneringskrediet (mentaal) anders ervaren dan 3-4 jaar SchuldHulpVerlening
- Het brengt rust, meer overzicht en duidelijkheid
- Het geeft de betrokken burger meer en sneller perspectief op een nieuwe of betere toekomst. Denk aan opleidingen bij jongeren
- Het geeft de betrokken burger meer vrijheden om aan eigen kracht te werken in plaats van eerst te wachten tot het schuldhulpverleningstraject is afgelopen.
- Kredietbank Nederland hanteert een inkomensgrens van maximaal 130% van het minimumloon. Daarmee kent de doelgroep wel beperkingen.

2.4 Advies inzake schuldsanering

In het concept plan wordt aangegeven dat schuldsanering in samenwerking met PLAN groep wordt vormgegeven. (pagina 5, zesde alinea).

Wij adviseren dat de *feitelijke beslissing* tot de inzet van schuldsanering wordt genomen door de klantmanagers SchuldHulpVerlening van de Gemeente en dat PLAN groep alléén de administratieve verwerking verzorgt.

Als de beslissing tot de inzet van Schuldsanering bij Plangroep ligt zou er sprake kunnen zijn van een tegenstrijdig belang uit hoofde van hun overige dienstverlening. Objectivering als uitgangspunt. De betrokken (veelal kwetsbare) burger mag en moet ervan uit kunnen gaan dat zo’n (maatwerk)beslissing objectief en vanuit zijn of haar burgerperspectief wordt genomen.

Over de (toekomstige) maatregelen als collectief schuldregelen en het waarborgfonds zijn nog te weinig zaken bekend om hierover in dit kader een zinvol advies te kunnen geven. Vooralsnog ervaren wij deze route op termijn zinvol, maar in het kader van **extra inzet** voorkomen van problematische schulden **op korte termijn** nog niet zo relevant.

2.5 Opkopen schulden van jongeren (pagina 6 en 7 Plan extra inzet)

- Voor de ca 20 jongeren in de pilot-situatie kan dit (op termijn) een mooie propositie betekenen. Voor de korte termijn is het echter, als extra maatregel, ter voorkoming wel relatief beperkt gelet op de omvang van de mogelijke doelgroep en de te verwachten doorlooptijden. (In Ridderkerk ca 5.000 jongeren w.v. volgens het Jongeren Perspectief Fonds ca. 550 die al problematische schulden hebben.)

2.0 Advies en nadere uitwerking daarvan (vervolg)

2.5 Opkopen schulden van jongeren (vervolg)

- Dit lijkt meer op een vorm van curatieve SchuldHulpVerlening, die de betrokken jongeren overigens zeker zal helpen. Voor extra inzet voorkomen van problematische schulden verwijzen wij graag naar de adviezen op pagina 6 onder specifieke aanpak jongeren.

2.6. Nederlandse Schuldhulproute (pagina 7 en 8 Plan extra inzet)

De Nederlandse Schuldhulproute is een relatief jong samenwerkingsverband via de stichting Geldfit. Dit is absoluut een mooie, maar wel landelijk, georganiseerde mogelijkheid.

De vraag blijft hoe de Gemeente ervoor gaat zorgen dat deze route ook bij de inwoners van Ridderkerk bekend wordt? Wat het enkele feit dat dit bestaat is geen garantie dat burgers daar ook terecht komen en vervolgens er wat mee gaan doen. Daar is meer voor nodig.

2.7 Advies:

- Laat de Gemeente actief werken aan de lokale bekendheid van deze mogelijkheid.
- Plaats de informatie van de Nederlandse Schuldhulproute op de website van de Gemeente met een directe doorverwijzingslink. Maak het burgers eenvoudig om door te klikken.
- Informeer alle wijkteamleden, WMO-klantmanagers gedetailleerd over deze (doorverwijs) mogelijkheid.

2.7 A Lokale route: Hoe sta jij/staan jullie ervoor?

Dit is een nieuw initiatief van SchuldHulpMaatje Ridderkerk gericht op vroegsignalering en bewustwording van burgers

- Aftrap medio april/begin mei 2021,
- Onafhankelijke marktwerking
- Multimediale en doorlopende campagne
- Wijkgerichte inzet
- Flexibele samenwerking met lokale partners, kerken, welzijnsorganisaties, huisartsen en (para)medici, sportkantines mogelijk en wordt opgezet
- Uitsluitend ingezet in het postcodegebied van Ridderkerk
- Gebaseerd op eenvoudige vragen op de 5 pijlers van burgers volgens de mobility mentoring gedachte
- Bewustwording van hulpvragen en laagdrempelig te verleiden hulp te vragen
- Gericht persoonlijk hulpadvies

Uiteraard nemen we de Gemeente graag mee in de uitvoering van deze campagne, terwijl hierin ook gezamenlijk kan worden opgetreden.

2.0 Advies en nadere uitwerking daarvan (vervolg)

2.8 Capaciteit (pagina 8 Plan extra inzet)

Men verwacht een groei van het aantal mensen met problematische schulden van 30%. Er wordt gezegd dat voor het opvangen van deze groei **en** de (beoogde) extra inzet van de in het plan genoemde activiteiten meer capaciteit en middelen benodigd zijn. Wat fte's betreft lezen wij alleen concrete uitbreiding die betrekking heeft op het opkopen van schulden van jongeren mogelijk te maken. Wij adviseren u om de personele consequenties van beleidskeuzes transparanter weer te geven.

In het licht van de (reële) verwachtingen en de (beoogde) *extra* inzet wijzen wij u op

- De noodzaak van voldoende en duurzame bezetting. Zowel voor de bestaande, maar ook voor de extra inzet. Bij de Gemeente zelf als bij Plangroep.
- De wenselijkheid van het onderliggend personeelsbeleid dat gericht moet zijn om mensen langer in hun functie te houden. Zowel bij de Gemeente als bij Plangroep.
- Onze zorgen zoals we die verwoorden in onze inleiding op pagina 3
- Begrippen als "tijdelijk" concreet te duiden in het licht van de verwachtingen
- Het monitoren en meten van de, reguliere **en** extra inzet op de *effectiviteit* van zowel vroegsignalering als van de SchuldHulpVerlening. Pas daarna is er iets inhoudelijks te zeggen over de kosten in relatie tot de mogelijke (meer) opbrengsten. Samenhangend beleid zal in aanvang meer kosten, maar op termijn zichtbaar meer opbrengen.
- Het gevaar van te veel aandacht voor efficiency en te weinig voor effectiviteit. Een praktijkvoorbeeld: veel brieven versturen lijkt efficiënt, maar in de praktijk is deze methode minder effectief gebleken. Hierin is meer evenwicht gewenst.

2.9 Kostendelersnorm (pagina 9 Plan extra inzet)

Wij adviseren de gemeente om, naast het aangekondigde eigen onderzoek, ook in VNG-verband aan te dringen op een modernisering van de kostendelersnorm. Hoewel de oorspronkelijke uitgangspunten helder en begrijpelijk zijn behoeft een en ander wel actualisering, op basis van maatschappelijke ontwikkelingen en maar ook historische (politieke) keuzes die in wetgeving zijn vastgelegd.

- Het chronisch tekort aan sociale en betaalbare huurwoningen, waardoor wachtlijsten van minimaal 8 jaar eerder regel dan uitzonderingen zijn
- Een briefadres zou eenvoudiger en langduriger moeten kunnen worden verstrekt. Burgers die nu iemand anders een dak boven het hoofd gunnen kunnen door de kostendelersnorm onevenredig hard worden geraakt. Ze worden in ieder geval niet beloond voor hun maatschappelijke inzet, terwijl ze iemand proberen te helpen, maar een woning is er ook niet.
- Urgentieverklaringen zijn helpend, maar kunnen ook een langere periode nodig zijn i.v.m. het niet dan wel niet direct beschikbaar zijn van woningen. Men kan dan ook niet worden uitgeschreven.

2.0 Advies en nadere uitwerking daarvan (vervolg)

2.9 Kostendelersnorm (pagina 9 Plan extra inzet/vervolg)

- Mantelzorgers besparen de gemeenschap veel geld, maar ook voor hen maakt de wet geen uitzondering(en). Maatschappelijk gezien wordt er echter wel steeds meer (na)druk op mantelzorg(ers) gelegd.

2.10 Advies Overige, nog niet genoemde, maatregelen

Wij adviseren u, als extra inzet voorkomen problematische schulden, de onderstaande mogelijkheden te betrekken:

- Snellere uitvoering van de aangenomen PvdA-motie kwijtschelding lokale heffingen
- Bij lokale heffingen als standaard de 10-termijnen betaling te hanteren. Nu is de standaard 3 termijnen en alleen bij automatische incasso zijn 10 termijnen toegestaan. Bij 10 termijnen, is de kans op non-betaling kleiner, dan wel ontstaat er eerder een non betalings signaal, die in de nieuwe vroegsignaleringsmethodiek kan worden opgepakt.
- Zeker in de minima-groep en overige burgers in de SchuldHulpVerlening zouden niet of minder geconfronteerd hoeven te worden met beslaglegging op de uitkering. Die informatie is bij de gemeente bekend en zouden gemeentelijke heffingen ook nadrukkelijk bij de (nieuwe) vroegsignaleringsmethodiek moeten worden betrokken.
- Met Plangroep zouden afspraken moeten worden gemaakt om zowel de gemeentelijke heffingen als de SVHW-aanslagen in het reguliere budgetplan standaard op te nemen. Dit zijn feitelijke vaste lasten die ieder jaar terugkomen. Nu wordt een soort reserveringsmethodiek gehanteerd die in de praktijk veelal niet goed werkt en het leefgeld moet worden aangesproken.
- Goede afstemming met Plangroep over de mogelijkheden en de werkwijze van de mogelijkheden rond kwijtschelding volgens de geldende voorwaarden.

3.0 Tot slot

U zet in op communicatie met betrekking tot de SchuldHulpVerlening en U gaat op het curatieve vlak naast schuldsanering en schuldbemiddeling inzetten. Wij onderschrijven de positieve kanten daarvan. Tegelijkertijd blijft ook de houding naar en praktische communicatie met de burger een voortdurend punt van aandacht. Empathische bejegening en feitelijk oplossingsgericht handelen zijn belangrijke aandachtspunten voor effectiviteit. Zeker ook in de preventieve sfeer. De burger stapt dan makkelijker naar de overheid. De (meeste) burgers begrijpen echt wel dat de overheid niet alles kan oplossen. Maar als er hulp gevraagd wordt laat ze dan ervaren dat ze ook echt geholpen worden.

Een ambitie die wij graag samen met u aan (blijven) gaan!

SchuldHulpMaatje Ridderkerk
April 2021

Naschrift (bron: website Stimulanz Mevrouw Mr. E. Meesters)

https://www.stimulanz.nl/waarom-wil-ik-de-uitvoering-veranderen-in-plaats-van-het-stelsel/?utm_campaign=Nieuwsbrief+sociaal+domein+13&utm_source=Nieuwsbrief+sociaal+domein+week+13&utm_medium=email

Menselijke maat in de wet vastleggen, of...

Wetswijzigingen gaan vaak sneller, maar niet altijd. Zeker als een wetswijziging invloed heeft op meerdere domeinen, zoals bijvoorbeeld de vereenvoudiging [beslagvrije voet](#), kan daar ook een aantal jaren overheen gaan. Daarnaast is de vraag of nieuwe regels de problemen altijd oplossen. Neem de vrijlating van giften voor mensen in de bijstand. Daar was veel commotie over naar aanleiding van iemand die boodschappen kreeg van haar moeder en daarom bijstand moest terugbetalen. In de Tweede Kamer is een motie aangenomen waarin wordt opgeroepen om een bedrag van 1200 euro per jaar vrij te laten aan giften.

Op dit moment is de regel dat de gift vrijgelaten kan worden als het met de bijstand verenigbaar is. Het is de vraag of de nieuwe regel de menselijke maat beter bedient dan de oude regel. In Utrecht werd een crowdfundingactie opgezet om laptops te regelen voor kinderen van ouders met een laag inkomen. Door de lockdown en het thuisonderwijs werd een laptop voor elk schoolgaand kind geen luxe, maar noodzaak. Stel dat een groot gezin met een bijstandsuitkering 4 laptops krijgt en de totale waarde komt boven de 1200 euro uit. Moeten ze dan een deel van de bijstand terugbetalen? Of gaat het hier om een gift die met de bijstand verenigbaar is? Hiermee wil ik absoluut niet deze regel ter discussie stellen, wel de vraag of de menselijke maat in het sociaal domein (en daarbuiten) enkel door het aanpassen van de wet gerealiseerd kan worden.

... investeren in de uitvoering?

En precies dat is de reden dat ik pleit om éérst naar de uitvoering te kijken in plaats van naar een wijziging van het stelsel of de regels. Omdat regels altijd, in elke situatie, op meerdere manieren toegepast kunnen worden. Menselijk of bureaucratisch. Ik heb lang niet alle gemeenten van binnen gezien, maar wel heel veel. En mijn ervaring is dat ze echt allemaal willen dat het hun inwoners goed gaat. Er zit zeker wel verschil tussen gemeenten, de ene gemeente zet echt in op groei en welbevinden, de ander garandeert meer een minimum aan voorzieningen, maar er is werkelijk niet één gemeente die tot regel heeft om de inwoners te benadelen. En ik weet ook van de tientallen casussen die ik heb besproken met klantmanagers, consultants en schuldhulpverleners, dat je elke vraag van een inwoner op verschillende manieren kunt uitleggen en oplossen binnen de huidige kaders van wet- en regelgeving.

Dat begint al met het gesprek, waarin een open houding belangrijk is. Echt willen luisteren en begrijpen wat de inwoner wil bereiken met zijn vraag en daarbij aansluiten. Het gaat ook om de beslissingsruimte die wordt ervaren binnen de wet, die vaak veel groter is dan professionals denken.

Advies (Concept) Plan Extra inzet problematische schulden
April 2021

Je kunt de kostendelersnorm tijdelijk buiten toepassing laten als je daarmee dakloosheid voorkomt, je kunt een e-bike toekennen als dat in een individueel geval echt noodzakelijk is voor iemand om deel te kunnen nemen aan de samenleving en je kunt giften vrijlaten als dit past bij het vangnetkarakter van de bijstand. Je kunt iemand, ondanks recidive, nog een keer een schuldhulpverleningstraject aanbieden, je kunt een hogere norm toekennen als dat in een individueel geval echt noodzakelijk is.

Hetzelfde wetsartikel kan in veel gevallen op meerdere manieren worden uitgelegd en toegepast. Zeker als we daarbij ook oog hebben voor de algemene beginselen van behoorlijk bestuur die echt heel wezenlijk zijn voor een goede uitvoering. De beleidsvrijheid en de beslissingsruimte in het individuele geval kunnen echt het verschil maken.

Daarom mijn antwoord: begin bij de uitvoering

Het grote voordeel is dat we daar vandaag al mee kunnen beginnen. En daarmee is dit echt de eerste stap. We kunnen het ons niet veroorloven om door te gaan op dezelfde voet in afwachting van een nieuwe wet of wetsartikel. Dan laten we de inwoners veel te lang wachten. En bovendien, zo lang de uitvoering niet verandert, gaat een nieuwe wet ook niet helpen. Dus start met de uitvoering, vandaag, omdat het kan!